

IQTISODIYOT & TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

№5

ISSN: 2992-8982

<https://yashil-iqtisodiyot-taraqqiyot.uz/>

2025

IQTISODIYOT&TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

Bosh muharrir:

Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich

Elektron nashr. 947 sahifa.

E'lon qilishga 2025-yil 1-mayda ruxsat etildi.

Bosh muharrir o'rinbosari:

Karimov Norboy G'aniyevich

Muharrir:

Qurbonov Sherzod Ismatillayevich

Tahrir hay'ati:

Salimov Oqil Umrzoqovich, O'zbekiston Fanlar akademiyasi akademigi
Abduraxmanov Kalandar Xodjayevich, O'zbekiston Fanlar akademiyasi akademigi
Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich, texnika fanlari doktori (DSc), professor
Rae Kvon Chung, Janubiy Koreya, TDIU faxriy professori, "Nobel" mukofoti laureati
Osman Mesten, Turkiya parlamenti a'zosi, Turkiya – O'zbekiston do'stlik jamiyati rahbari
Axmedov Durbek Kudratillayevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Axmedov Sayfullo Normatovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Abduraxmanova Gulnora Kalandarovna, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Kalonov Muxiddin Baxritdinovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Siddiqova Sadoqat G'afforovna, pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Xudoyqulov Sadirdin Karimovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Maxmudov Nosir, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Yuldashev Mutallib Ibragimovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Samadov Asqarjon Nishonovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, professor
Slizovskiy Dimitriy Yegorovich, texnika fanlari doktori (DSc), professor
Mustafakulov Sherzod Igamberdiyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Axmedov Ikrom Akramovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Eshtayev Alisher Abdug'aniyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Xajiyev Baxtiyor Dushaboyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Hakimov Nazar Hakimovich, falsafa fanlari doktori (DSc), professor
Musayeva Shoiraz Azimovna, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), professor
Ali Konak (Ali Ko'nak), iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor (Turkiya)
Cham Tat Huei, falsafa fanlari doktori (PhD), professor (Malayziya)
Foziljonov Ibrohimjon Sotvoldix'o'ja o'g'li, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dots.
Utayev Uktam Choriyevich, O'z.Respub. Bosh prokuraturasi boshqarma boshlig'i o'rinbosari
Ochilov Farkhod, O'zbekiston Respublikasi Bosh prokuraturasi IJQKD boshlig'i
Buzrukxonov Sarvarxon Munavvarxonovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent
Axmedov Javohir Jamolovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Toxirov Jaloliddin Ochil o'g'li, texnika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), katta o'qituvchi
Bobobekov Ergash Abdumalikovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), v.b. dots.
Djudi Smetana, pedagogika fanlari nomzodi, dotsent (AQSH)
Krissi Lyuis, pedagogika fanlari nomzodi, dotsent (AQSH)
Glazova Marina Viktorovna, Iqtisodiyot fanlari doktori (Moskva)
Nosirova Nargiza Jamoliddin qizi, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Sevil Piriyeva Karaman, falsafa fanlari doktori (PhD) (Turkiya)
Mirzaliyev Sanjar Makhamatjon o'g'li, TDIU ITI departamenti rahbari
Ochilov Bobur Baxtiyor o'g'li, TDIU katta o'qituvchisi

IQTISODIYOT & TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

Editorial board:

Salimov Okil Umrzokovich, Academician of the Academy of Sciences of Uzbekistan
Abdurakhmanov Kalandar Khodjayevich, Academician of the Academy of Sciences of Uzbekistan
Sharipov Kongirاتبay Avezimbetovich, Doctor of Technical Sciences (DSc), Professor
Rae Kwon Chung, South Korea, Honorary Professor at TSUE, Nobel Prize Laureate
Osman Mesten, Member of the Turkish Parliament, Head of the Turkey–Uzbekistan Friendship Society
Akhmedov Durbek Kudratillayevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Akhmedov Sayfullo Normatovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Abdurakhmanova Gulnora Kalandarovna, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Kalonov Mukhiddin Bakhridinovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Siddikova Sadokat Gafforovna, Doctor of Philosophy (PhD) in Pedagogical Sciences
Khudoykulov Sadirdin Karimovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Makhmudov Nosir, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Yuldashev Mutallib Ibragimovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Samadov Askarjon Nishonovich, Candidate of Economic Sciences, Professor
Slizovskiy Dmitriy Yegorovich, Doctor of Technical Sciences (DSc), Professor
Mustafakulov Sherzod Igamberdiyevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Akhmedov Ikrom Akramovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Eshtayev Alisher Abduganiyevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Khajiyev Bakhtiyor Dushaboyevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Khakimov Nazar Khakimovich, Doctor of Philosophy (DSc), Professor
Musayeva Shoira Azimovna, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Professor
Ali Konak, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor (Turkey)
Cham Tat Huei, Doctor of Philosophy (PhD), Professor (Malaysia)
Foziljonov Ibrokhimjon Sotvoldikhoja ugli, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Associate Professor
Utayev Uktam Choriyevich, Deputy Head of Department, Prosecutor General's Office of Uzbekistan
Ochilov Farkhod, Head of DCEC, Prosecutor General's Office of Uzbekistan
Buzrukkhonov Sarvarkhon Munavvarkhonovich, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor
Akhmedov Javokhir Jamolovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences
Tokhirov Jaloliddin Ochil ugli, Doctor of Philosophy (PhD) in Technical Sciences, Senior Lecturer
Bobobekov Ergash Abdumalikovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Acting Associate Professor
Judi Smetana, Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor (USA)
Chrissy Lewis, Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor (USA)
Glazova Marina Victorovna, Doctor of Sciences in Economics (Moscow)
Nosirova Nargiza Jamoliddin kizi, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Associate Professor
Sevil Piriyeva Karaman, Doctor of Philosophy (PhD) (Turkey)
Mirzaliyev Sanjar Makhamatjon ugli, Head of the Department of Scientific Research and Innovations, TSUE
Ochilov Bobur Bakhtiyor ugli, Senior lecturer at TSUI

Ekspertlar kengashi:

Berkinov Bazarbay, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Po'latov Baxtiyor Alimovich, texnika fanlari doktori (DSc), professor
Aliyev Bekdavlat Aliyevich, falsafa fanlari doktori (DSc), professor
Isakov Janabay Yakubbayevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Xalikov Suyun Ravshanovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent
Rustamov Ilhomiddin, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent
Hakimov Ziyodulla Ahmadovich, iqtisodiyot fanlari doktori, dotsent
Kamilova Iroda Xusniddinovna, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
G'afurov Doniyor Orifovich, pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Fayziyev Oybek Raximovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Tuxtabayev Jamshid Sharafetdinovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Xamidova Faridaxon Abdulkarim qizi, iqtisodiyot fanlari doktori, dotsent
Yaxshiboyeva Laylo Abdisattorovna, katta o'qituvchi
Babayeva Zuhra Yuldashevna, mustaqil tadqiqotchi

Board of Experts:

Berkinov Bazarbay, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Pulatov Bakhtiyor Alimovich, Doctor of Technical Sciences (DSc), Professor
Aliyev Bekdavlat Aliyevich, Doctor of Philosophy (DSc), Professor
Isakov Janabay Yakubbayevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Khalikov Suyun Ravshanovich, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor
Rustamov Ilkhomiddin, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor
Khakimov Ziyodulla Akhmadovich, Doctor of Economic Sciences, Associate Professor
Kamilova Iroda Xusniddinovna, Doctor of Philosophy (PhD) in Economics
Gafurov Doniyor Orifovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Pedagogy
Fayziyev Oybek Raximovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economics, Associate Professor
Tukhtabayev Jamshid Sharafetdinovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economics, Associate Professor
Khamidova Faridakhon Abdulkarimovna, Doctor of Economic Sciences, Associate Professor
Yakhshiboyeva Laylo Abdisattorovna, Senior Lecturer
Babayeva Zuhra Yuldashevna, Independent Researcher

08.00.01 Iqtisodiyot nazariyasi
08.00.02 Makroiqtisodiyot
08.00.03 Sanoat iqtisodiyoti
08.00.04 Qishloq xo'jaligi iqtisodiyoti
08.00.05 Xizmat ko'rsatish tarmoqlari iqtisodiyoti
08.00.06 Ekonometrika va statistika
08.00.07 Moliya, pul muomalasi va kredit
08.00.08 Buxgalteriya hisobi, iqtisodiy tahlil va audit
08.00.09 Jahon iqtisodiyoti
08.00.10 Demografiya. Mehnat iqtisodiyoti
08.00.11 Marketing
08.00.12 Mintaqaviy iqtisodiyot
08.00.13 Menejment
08.00.14 Iqtisodiyotda axborot tizimlari va texnologiyalari
08.00.15 Tadbirkorlik va kichik biznes iqtisodiyoti
08.00.16 Raqamli iqtisodiyot va xalqaro raqamli integratsiya
08.00.17 Turizm va mehmonxona faoliyati

Muassis: "Ma'rifat-print-media" MChJ

Hamkorlarimiz: Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti, O'zR Tabiat resurslari vazirligi, O'zR Bosh prokuraturasi huzuridagi IJQK departamenti.

Jurnalning ilmiyligi:

“Yashil” iqtisodiyot va taraqqiyot” jurnali

O'zbekiston Respublikasi
Oliy ta'lim, fan va innovatsiyalar
vazirligi huzuridagi Oliy
attestatsiya komissiyasi
rayosatining
2023-yil 1-apreldagi 336/3-
sonli qarori bilan ro'yxatdan
o'tkazilgan.

MUNDARIJA

“Zavur kollektor suvlarining kimyoviy tarkibi tahlili va ularni tozalash zarurati (Qoraqalpog‘iston Respublikasi misolida)”.....	20
Kungiratbay Sharipov, Ma‘ruf Nurmanov	
Forming demand and stimulating sales in Uzbekistan.....	26
Musayeva Shoirazimovna	
Членство в ВТО как драйвер развития: взгляд Узбекистана через призму опыта Вьетнама и Казахстана.....	30
Ж.Я.Нуриллаев	
Mamlakatimizda tizimli ahamiyatga molik banklarni aniqlash tartibi va ularning bank tizimi moliyaviy barqarorligiga ta'siri tahlili.....	37
Xolmamatov Farhodjon Kubaevich	
O'zbekiston respublikasida aholi bandligini ta'minlashdagi dolzarb masalalar	44
Ibragimov Elmurod Gulboynor o'g'li	
O'zbekiston respublikasida elektr energiyasi ta'minoti hajmini yalpi ichki mahsulot hajmiga ta'sirini ekonometrik tahlil qilish	48
Fayziyev Rabim Alikulovich	
Raqamli iqtisodiyot sharoitida tijorat banklarining xizmat turlarini takomillashtirish amaliyoti	60
Umurzoqova Adiba Ochilovna	
Qishloq xo'jaligi kooperativi boshqaruv tizimida buxgalteriya hisobini tashkil qilishning o'ziga xos xususiyatlari	67
Abduraxmanov Ramazon Abdullayevich	
O'zbekistonda qishloq xo'jaligi mahsulotlari umumiy hajmini prognozlashda ekonometrik modellar (yillik)	72
Qodirov Farxod Amirovich, Bo'riyeva Qundiz Muratbaevna	
Oziq-ovqat mahsulotlari xavfsizligi tizimini takomillashtirishning nazariy va amaliy jihatlari.....	77
Mahamatova Maftuna	
Xufiyona va yashirin iqtisodiyotning amaliy tahlili o'zbekiston miqyosida.....	83
Koshanov Abdimurat Azat uli	
Soliq tizimini barqarorligini belgilovchi omillar tahlili.....	87
Nurillayev Jasurbek Davronbekovich	
Mahalliy budjetlar daromad manbalarini mustahkamlash omillari.....	92
Soatova Nodira Boboxanovna	
Bank infratuzilmasining raqamli transformatsiyasi va resurslar bazasi shakllanishi: nazariy asoslar va texnologik yondashuvlar.....	97
Raxmatov Azizjon Jaloliddinovich, Jumayev Muzaffar Mahmud o'g'li	
Ichki auditning transformatsion potentsiali: tahliliy amallarni takomillashtirish orqali samaradorlikni oshirish.....	102
Misirov Akbarali Pardaboyevich, Ismoilov Asadbek Abdusamat o'g'li	
Xorijiy mamlakatlarda yashil moliyalashtirishni rivojlantirish yo'llari.....	110
Qorriyeva Shahnoza Safarbayevna	
Yashil moliya – iqtisodiy rivojlanish mexanizmi sifatida	117
Nodir Xidirov G'iyosaliyevich	
Xo'jalik yurituvchi subyektlarning likvidliligi va moliyaviy barqarorligini ta'minlashning xorij tajribasi va uning amaliy ahamiyati	122
Bauyetdinov M.J.	
Теоретические подходы к определениям агрессии социально - экономической и политической стабильности государства как фактор повышения рекреационных потребностей	128
Алимова Райхона Баходировна	
Innovatsion ta'lim texnologiyalari asosida talabalarning metodik tayyorgarligini shakllantirish.....	139
Komilov Umidjon Normurod o'g'li, Tulyaganova Gulnoza Olimjon qizi	

Kichik biznes subyektlarini moliyalashtirish manbalari	143
Nematulloyev Suxrob Sobirovich	
Bir qatlamli elastik asosda joylashgan to'sinning seysmik kuchlar ta'siridagi tebranishining V.Z. Vlasov usuli asosida analitik tadqiqi	148
Kamola Xaydarova	
"Sibir daryolarining burilishi" loyihasining tarixiy va retrospektiv tahlili	153
Mahmudov Nosir Mahmudovich	
Sarguzasht turizmini rivojlanishi va sarguzasht turlarda turistlarning xavfsizligini ta'minlashda instruktor-gidlarning roli	159
Tilovmurodov Dostonbek Furqat o'g'li	
Scientific-theoretical foundations of the use of ict in ensuring management efficiency and security in enterprises	165
Khalilov Bekzod Akhmatovich	
Tijorat banklarida kredit riskini boshqarish mexanizmlarini takomillashtirish yo'nalishlari.....	171
Mirtursunova Dinara Anvarovna	
O'zbekiston respublikasi tijorat banklarida masofaviy bank xizmatlarini joriy etishni takomillashtirish yo'llari.....	175
Tangriyev Izzat Raxmatullayevich	
Qashqadaryo viloyatida eko va etno turizmni rivojlantirishning istiqbollari va iqtisodiy samaradorligi.....	181
Erkayeva Barno, Xushvaqto'v Ramziddin	
O'zbekiston bank tizimida raqamli valyutalar va yashil investitsiyalar integratsiyasini takomillashtirish	186
Nodirov Azizxon Asrorovich	
Global energiya noaniqligining o'zgaruvchanligi ekonomertik modellari	192
Bexzod Qo'ziboev	
Экоцифра: цифровизация МСП для зеленого устойчивого роста	197
С.С. Убаева	
Qishloq xo'jaligini barqaror rivojlantirish va ekologik toza hududni yo'lga qo'yishning ahamiyati	201
Ergashov Ulug'bek Zoxidjonovich	
Statistika fanining shakllanish bosqichlari va rivojlanish tendensiyalari	206
Nabixodjaev Abbas Abdupattahovich, Umarova Mukaddas Abbasovna	
Hududlarning atmosferaga chiqaradigan zararli chiqindilar miqdorini sanoat mahsulotiga nisbati bo'yicha tahlili	210
Baqoyev Husan Nuriddinovich	
Qayta tiklanadigan vodorod narxlari strategiyasini o'rganish: xarajat noaniqliklarini bartaraf etish	216
Nuraliyeva Komila Sanakulovna	
Qishloq xo'jaligini "yashil" iqtisodiyot asosida rivojlantirishga o'tishning zarurligi va mohiyati	221
Yoldoshev Mutalib Ibrohimovich	
Mamlakat iqtisodiyotini rivojlantirishda "yashil investitsiyalar" dan foydalanishning xorij tajribalari	225
Ruzibayeva Nargiza Xakimovna, Rustamova Nasiba Arslanovna	
Ijtimoiy iqtisodiy ehtiyojlar va ularning iqtisodiy rivojlanishdagi o'rni.....	230
Raxmonova Feruza Musaqulovna	
Oliy ta'lim xizmatlarini ijtimoiy-iqtisodiy taraqqiyotda tutgan o'rni.....	234
Mirzaxajeva Shaxzoda Shuxratovna	
Tijorat banklari muammoli kreditlarining likvidlikka ta'siri.....	240
Karshiyev Adham Anvarovich	
Kichik firmalarning raqobatbardoshligini oshirishning nazariy metodologik jihatlari.....	245
Ruzmetov Davron Ibrogimovich, Aliyev Maqsudbek Erkinovich	
Xo'jalik yurituvchi subyektlarning moliyaviy resurslaridan samarali foydalanish imkoniyatlari.....	251
Talapova Nargiza Baxriddinovna	

“Deviant xulq-atvorli o’smirlarning ijtimoiy moslashuvining psixologik xususiyatlari”	255
Saidbekova Feruza Anvarbek qizi	
Aholi daromadlarini diversifikatsiya qilishda davlat siyosatining roli va imkoniyatlari	258
Nutfullayev Shohrux Mexli o’g’li, Qurbanov Ulug’bek Erkinovich	
Анализ показателей развития зелёной химии по всему миру и в узбекистане за последние десять лет	262
Фозилова Фирангиза Комиловна	
Tijorat banklarining o’zbekiston respublikasi iqtisodiyotiga ta’siri	270
Masharipov Rasulbek Jo’rabekovich	
Biznes birlashuvda buxgalteriya hisobi va auditni takomillashtirish yo’nalishlari	273
Hamroyeva Zuhra Amiral qizi, Xayitboyeva Laylo Oybekovna, Mirzarayimov Sardorbek Ravshanovich	
O’zbekiston respublikasida pul-kredit siyosatining maqsadi	277
Adilov Zuxriddin Marip o’g’li	
Qishloq xo’jaligi mahsulotlarining ishlab chiqarish va bozorlararo aloqalarining statistik o’zgarish tendensiyalari	281
Zakirova Umida Maxamadaminovna	
Iqtisodiy bilimlarni shakllanishi va rivojlanishi	286
Po’latov Abdulloh Xolxo’jayevich	
Теоретические основы эффективного управления финансовыми ресурсами предприятий с государственной долей (на примере узбекистана)	291
Ахмедов Дилшод Турсункулович	
Robototexnika asoslari va maktab ta’limida qo’llanilishi	298
Tuxliyev Muslimbek Sherzod o’g’li	
Sun’iy intellektlar yordamida o’quvchilarni hayotiy faoliyat ko’nikmasini shakllantirishi	303
Mirxasilova Zulfiya Kochkarovna, Abdurahmanova Ozoda Djo’rayevna, Kurbanov Azimjon Jo’raboy o’g’li	
Levi tengsizligi uchun A.N. Kolmogorov teoremlari	316
Saypiddinov Shukrullo Sadrdinovich, Baxramov Rustamjon Qambarali o’g’li	
Rivojlanayotgan mamlakatlar bank tizimida raqamli moliyaviy texnologiyalarni joriy etish afzalliklari	320
Xodjimamedov Akmal Ashurovich, Umedov Abdullo Umedovich	
O’zbekiston respublikasining mdh mamlakatlari bilan tashqi savdo faoliyati tahlili: o’zgarish tendensiyalari va istiqbollari	326
Ilyosov Asrorjon Axrorjon o’g’li, Abdullaev Alisher Maxmudovich, Tuxtasinova Muxayyo Mirzasultonovna	
Elektron tijoratni rivojlantirishning xorij tajribasi	330
Madieva Zuxra Iskandarbekovna	
Inson resurslarini o’rganishning asosiy yondashuvlari: mohiyat-ta’rifiy tahlil	336
Bakirov Qobiljon Mamatyusupovich	
Bandlikni ta’minlashda davlat tomonidan institutsional muhit yaratishning roli	340
Dilorom Tojiboyeva, Umida Ravshanovna Anvarova	
Mamlakatimizda islom moliyasini rivojlantirish maqsad va choralari	346
Xoliyovrov Xomid Boynazarovich	
Разработка экспертной системы для оценки финансового состояния предприятия	352
Tajibayeva Kizlargul Ajiniyazovna	
Farg’ona vodiysi viloyatlarida kichik biznes ko’rsatkichlarining o’zgarishi: panel regressiya tahlili	362
Tojiyeva Muhabbatxon Mansurjon qizi	
O’zbekiston Respublikasida makroiqtisodiy ko’rsatkichlarni hisoblashdagi asosiy muammolar va ularning yechimlari	368
Farmonov Ilhomjon Iqboljon o’g’li	
Xorijiy tajriba asosida korxonalar innovatsion faolligini boshqarishni takomillashtirish	374
Hakimova Nozimaxon Sobirjon qizi	
Mahalliy davlat hokimiyati organlarida milliy kadrlar zaxirasini shakllantirish	380
G’aniev Elyor Sobirjonovich	
O’zbekistonda sirkulyar iqtisodiyotga o’tishning ahamiyati	386
Mirzayev Muzaffar Maxmudovich	

The role of international investments in greening and ecological rehabilitation of the aral sea region	392
Ospanova Feruza Bazarbaevna	
“Зеленое направление” совершенствования бухгалтерского учета	397
Ибрагимов Гайратжон Артикович	
Xarajatlarni kelib chiqish joylari va javobgarlik markazlari bo'yicha hisobga olishni takomillashtirish	403
Xamidova S.Ya.	
Mintaqalarni iqtisodiy rivojlantirishning metodologik asoslari va ularni takomillashtirish.....	409
Toshaliyeva Saodat Toxirovna	
O'zbekistonda kichik turar joy biznesini rivojlantirishda xorijiy tajribalar	414
Yo'ldashev Bekzodjon Sherzodjon o'g'li	
Tijorat banklarida davlat maqsadli dasturlarini moliyalashtirish yuzasidan ilmiy-nazariy qarashlar.....	419
Shodiyev Shuhrat Sunnat o'g'li	
Qandolat mahsulotlari bozorida marketing strategiyalaridan foydalanishning xorijiy mamlakatlar tajribasi.....	426
Azlarova Munira Muxammad-Amin qizi	
Risk management in commercial banks, methodological approaches and practical implementation	433
Baymuratova Zina Aqilbekovna, Jarilkapova Naubaxar Paraxat qizi	
The impact of competition on economic growth: evidence from uzbekistan's automotive industry.....	439
Saydaliyeva Dilrabo Baxriddin qizi	
Raqamli texnologiyalarning oliy talim xizmatlarini rivojlantirishdagi o'rni.....	444
Mirzaxadjayeva Shahzoda Shuxratovna	
Развитие производства сельскохозяйственной продукции путем развития цифровых технологий.....	450
Юсупов Мухиддин Соатович	
Tijorat banklarida loyihaviy moliyalashtirish risklarini boshqarish amaliyotini takomillashtirish	457
Berdiyev Akram O'ktamovich	
Iqtisodiy tarmoqlarni soliqqa tortish orqali investitsiya loyihalarini rivojlantirish.....	463
Sharipov Eldor Salohiddin o'g'li	
Iqtisodiyotda investitsiya va kredit salohiyatini bank faoliyatiga ta'siri.....	468
Ergashova Nilufar Sobirovna	
Qurilish materiallari sanoati korxonalarining raqobatbardoshlik salohiyatini boshqarishni takomillashtirish	473
Tashmukhamedova Karima Samatovna	
Ziyorat turizmini rivojlantirishning asosiy yo'nalishlari va istiqbollari.....	479
Kurbanova Mohinur Xabib qizi	
Xalqaro sayohat lug'ati va uning shakllanishi.....	487
Abduaxadova Zilola Djamoliddinovna	
Moliyaviy hisobotning xalqaro standartlari va uni o'zbekiston respublikasi hisob tizimini rivojlantirishdagi o'rni va ahamiyati.....	492
Quvvatov G'olibjon Baxtiyor o'g'li	
Kooperatsiyalarning tutgan o'rni va ahamiyati.....	501
Mirzayev Musurmon Umidullayevich, Ziyadullayev Ilhom Narkobilovich	
Использование методов математического моделирования при внедрении коммерческих автоматических систем	505
Курбанова Рахима, Ахмедов Мехрохжон	
Tijorat banklari kapitalidagi davlat ulushini kamaytirish yo'llari.....	511
Vasiyev Alisher Samiyevich	
Механизмы трансформации неформального сектора в официальную экономику на основе финансовых инструментов.....	515
Кошанов Абдимурат Азат ули, Муртазаев Шахрух Коньскайлиевич	

The impact of tourism on the economy of Uzbekistan	519
Xaydarova Marjona, Muxamedboyeva Muxlisa, Umarov Kamron, Usmanova Aziza	
Mintaqada gastroturizm rivojlanishining iqtisodiy asoslari va zamonaviy tendensiyalari	525
Masharipova Manzura Alimbayevna	
Tikuv-trikotaj korxonalari brend jozibadorligini oshirishning ilmiy-nazariy jihatlarini	535
O'rinov Akmaljon Axmadjonovich	
Bank tizimida hisobotlarni avtomatlashtirish texnologiyalari	542
Sodiqov Sanjar Saydullo o'g'li	
Engineering programs in Uzbekistan on the verge of fifth industrial revolution	547
Khasan Khankeldiyev	
Aksiyadorlik jamiyatlarining boshqaruvini yaxshilashda korporativ madaniyatning ahamiyati	551
Akramova Nazokat Israilovna	
Tadbirkorlik faoliyatining iqtisodiy taraqqiyotdagi o'rni	562
Amonov Mehridin Oromiddinovich	
O'zbekiston sanoat tarmoqlarida kooperatsiya asosida tayyor mahsulotlar ishlab chiqarishni mahalliyashtirish tizimini takomillashtirish yo'llari	572
Xalilova Sevaraxon Alijon qizi	
Moliyaviy barqarorlikning asosiy ko'rsatkichlari va ularning tahlili	578
Urmanbekova Iroda Farxodovna	
Tijorat banklarining mamlakat iqtisodiyotida tutgan o'rnini tahlil qilish	583
Kilicheva F.B., Mengnorov A.A., Bozorova O.R.	
Bog'dorchilik tarmog'ida klasterlarni joriy qilishda yevropa tajribasini qo'llash imkoniyatlari	591
Ergashov Ulug'bek Zoxidjonovich	
To'qimachilik klasterlarini boshqarishda xorijiy mamlakatlar tajribasi	598
Mansurov Saidxo'ja Kamalovich	
Barriers to tourism infrastructure development in uzbekistan: a critical analysis	605
Sarvinov Shodmonova	
Xalqaro bozorda qishloq xo'jaligi mahsulotlari raqobatbardoshligini oshirish	609
Mengnorov Almardon Abdirahmonovich	
O'zbekiston respublikasida infratuzilma loyihalarini amalga oshirishdagi risklarni boshqarish	620
Yusupova Zilola Ismoiljon qizi	
Korxonaning iqtisodiy barqarorligiga erishishning zamonaviy tendensiyalari	626
Iminova Nargizaxon Akramovna	
Qishloq joylari maishiy xizmat ko'rsatish sohasida axborot resurslaridan samarali foydalanish	631
Xamdamov Eldor Toshmurovich	
Meva-sabzavotlar eksportida transport koridorlari va vositalarini tanlash xususiyatlari	636
Yusupov Muxiddin Soatovich	
Рынок рабочей силы в узбекистане и ее воспроизводство	644
Шакиров Амаль Улугбекович, Камилова Наргиза Абдукахаровна	
Деньги и их функции в экономике	650
Мурадиллаев Мансур Мехроживич, Камилова Наргиза Абдукахаровна	
Развитие сельского хозяйства в узбекистане	654
Махмудов Алишер Мухтарович, Камилова Наргиза Абдукахаровна	
Инвестиции и инновации в химической промышленности узбекистана: современные тенденции и перспективы	658
Хусаинов Равшан Рахимович, Султанходжаев Аманулла Асадуллаевич	
Tijorat banklari aktivlarini boshqarishni takomillashtirish	666
Mardonova Shoxsanam Baxodirovna	
Definition of agritourism as a multifunctional development in rural areas	672
Aktamov Olimjon Abdugani ugli	
Kameral soliq tekshiruvida smart texnologiyalarini ma'lumotlarini soliq organlarining ma'lumotlar bazasida shakllanishi	680
Qurbonov Muxiddin Abdullaevich	
Проблемы регулирования государственно-частного партнерства и рекомендации по их решению (на примере безработицы в республике узбекистан)	687
С.Э. Холмуратов	

Автоматизация аудиторских процедур с использованием искусственного интеллекта.....	692
Ходжарахманова Назира Бахтияр кизи	
Past karbonli iqtisodiyotga o'tish zaruriyati va uning omillari.....	701
Valiyev Axliddin Aropitdinovich	
Yengil sanoatda zamonaviy tikuv mashina-kichik robotlarning mexanizmlarini mukammallashtirish	705
Sirojova Muxabbat Sodiq qizi, Kurbanov Fazliddin Aminovich	
Jismoniy shaxslar daromadlarini soliqqa tortish tizimining institutsional va iqtisodiy asoslari	710
Kuzieva Nargiza Ramazanovna, Bobomuratova Manzura Panji qizi	
Foyda solig'i bo'yicha bo'nak to'lovlarni to'lash tartibi	717
Yangieva N.S.	
Kichik biznes va tadbirkorlik subyektlarini soliqlar vositasi qo'llab-quvvatlashning amaldagi holati	722
Turanboyev Boburjon Qodirjon o'g'li	
Motivation, goal-setting, and organizational performance: a case study from uzbekistan's chemical industry	726
Mamataliev Anvar Ergashevich, Bobur Urinov	
Применение искусственного интеллекта при организации налогового администрирования узбекистана	733
Н.А. Артиков	
Ayollar tadbirkorligini rivojlantirish zaruriyatini keltirib chiqaruvchi omillar.....	737
Sharofiddinova Gulnoza Iloxmonovna	
Raqamli texnologiyalarning tijorat banklari samaradorligiga ta'siri	745
Maksudov Avazbek Ulug'bek o'g'li	
Suv tanqisligi sharoitida yashil iqtisodiyotni rivojlantirish asoslari	750
Qosimov Maxamatjon Sulaymanovich	
Rivojlanayotgan iqtisodiyotda raqamli va raqamli bo'lmagan korxonalar tahlili	761
Raxmonov Nodirjon Raxmonjon o'g'li	
Aholining o'rtacha umr ko'rish yoshini o'zgarishi sharoitida keksalarning ijtimoiy ta'minotiga xavflarning ortishi.....	767
To'irov Shohboz Ziyodullo o'g'li	
Oliy ta'lim tizimida moliyaviy nazorat samaradorligini ta'minlash ichki nazorat xizmatlari	773
Xaydarov Baxrom Xolmuradovich	
Moliya bozorida xususiy banklar faolligini ta'minlash istiqbollari	777
Abduqahhorov Asilbek Ahror o'g'li	
Budjet daromadlari ijrosini ta'minlashda soliqlar hisobi va tahlilining ahamiyati	782
Abdullaev Abror Bozarboevich	
Aholi daromadini oshirish yo'llari.....	803
Shadmanov Baxodir Sherkulovich	
Tourism and regional identity in Uzbekistan: balancing heritage and development	808
Raximova Nilufar Aminovna, Abdukholikova Farida Erkinjon qizi	
O'zbekiston sanoat korxonalarining fond bozorida ishtiroki tahlil va muammolari.....	815
Igitov Jurabek Kuzibekovich	
O'zbekistonda davlat-xususiy sheriklik loyihalarini moliyalashtirish va amalga oshirish tahlili	823
Karabaev Sanjar Abdusamatovich	
Globalashuv sharoitida milliy korxonalarning eksport salohiyatini boshqarish masalalari	832
Qodirov Humoyun Tolibjon o'g'li	
Бизнес-планирование и прогнозирование деятельности организации.....	836
Алимов Бехзоджон Наврузжонович	
Farg'ona vodiysida ekoturizm – kambag'allikka qarshi kurashning yangi imkoniyatlari	840
Soliyeva Nilufar Muxtorjon qizi	
Aholi turmush darajasi baholash bo'yicha dasturiy ta'minot ishlab chiqishda horij tajribasini o'rganish	844
Tursunov Farxod Baxodir o'g'li	
Mintaqa aholi turmush farovonligiga ta'sir qiluvchi omillar tasnifini ishlab chiqish.....	848
Xodjanijazov Shohruh Yuldashevich	
Xususiy oliy ta'lim muassasalari menejmentining nazariy jihatlar va o'ziga xos xususiyatlari.....	856
Karimov Ulug'bek Usmonovich	

Infratuzilma va bozor infratuzilmasi tushunchalarining nazariy tavsifi	861
G'aniyev Botir Baxtiyorovich	
Повышение инвестиционной привлекательности – важное условие повышения конкурентоспособности предприятий.....	865
Каримова Дилафруз Садирдин кизи	
Yevropa ittifoqi davlatlari tijorat banklarining soliq to'lovlarini amalga oshirish tartibi	870
Komolov Odiljon Sayfidinovich	
Boshqaruvda innovatsiyalarni hisobga olgan holda agrokorxonalarni davlat tomonidan rag'batlantirishning zamonaviy yondashuvlari	878
Shaniyazova Zamira	
Практические аспекты применения статистических методов контроля качества на предприятиях.....	883
Усманов Илхом Ачилович, Усманов Фарзод Шохрухович	
Yashil iqtisodiyot sharoitida iqtisodiy o'sishning yangi paradigmalarni shakllantirish: nazariy asoslar va amaliy talqinlar.....	891
Alimova Guzal Abduxakimovna	
Xizmat ko'rsatish korxonalari faoliyati samaradorlik ko'rsatkichlarining nazariy va metodologik tahlili	895
Qo'ziyoyev Boxodir Azzamboy o'g'li	
Kutubxonalarda raqamli iqtisodiyot sharoitida biznes-modellarni ishlab chiqish	900
Ernaqulov Sunnatillo Nurali o'g'li	
To'g'ridan-to'g'ri sug'urtalash operatsiyalari bo'yicha xarajatlarni xalqaro standartlar asosida hisob va hisobotda aks ettirish uslubi-yatini takomillashtirish	905
X.A.Raximov	
Kameral soliq tekshiruvda smart texnologiyalarini ma'lumotlarini soliq organlarining ma'lumotlar bazasida shakllanishi.....	910
Ergashev Uyg'un Jabborovich	
Obligatsiya moliya bozori instrumenti sifatida, milliy obligatsiyalar bozori	916
Avezov Ibrohim Ilxomovich, Yaxshiboyev Jahongir Abdualimovich	
Barqaror rivojlanish doirasida ekologik, ijtimoiy va korporativ boshqaruv (ESG) ko'rsatkichlarining yashil texnologiyalar innovatsiyasiga ta'sirini baholash.....	921
Meliqo'zieva Dilrabo Muxitdin qizi	
Yashil iqtisodiyot – barqaror taraqqiyotga olib boruvchi yo'l.....	925
Xalilova Aziza Rustamovna	
Научно-теоретические основы экономической и эколого-экономической эффективности предприятий горнодобывающей промышленности.....	930
Раматов Зафарбек Жуманиязович	
Xitoyda eksport faoliyatini tashkil etishning o'ziga xos xususiyatlari.....	938
D.E.Qarshiev	
Kichik sanoat zonalarida investitsion jozibadorlikni oshirishni investitsion faollikka ta'siri.....	943
Mannapova Shaxnoza Elshodovna	

KICHIK SANOAT ZONALARIDA INVESTITSION JOZIBADORLIKNI OSHIRISHNI INVESTITSION FAOLLIKKA TA'SIRI

Mannapova Shaxnoza Elshodovna

Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti

“Moliya va moliyaviy texnologiyalar” kafedrası dotsenti

e-mail:shaxnozamannapova85@mail.ru

Annotatsiya: Maqolada investitsion faollikning mohiyati va me'yoriy-huquqiy asoslarini ilmiy tadqiq qilish, kichik sanoat zonalarida investitsion faollikni oshirishning shart-sharoitlari va omillarini ochib berish, sanoat zonalarida investitsion faollikni oshirishning xorij tajribalarini o'rganish va foydalanish imkoniyatlarini ko'rib chiqishga asoslangan.

Kalit so'zlar: kichik sanoat zonalar, investitsiya dasturi, investitsion loyiha, investitsion faollik, konsalting, emissiya, investitsion salohiyat, investitsiya muhiti, investitsion resurs.

Abstract: The article is devoted to a scientific study of the nature and legal foundations of investment activity, the conditions and factors for increasing investment activity in small industrial zones, and the analysis of foreign experience in enhancing investment activity in such zones, as well as the possibilities of applying this experience.

Key words: small industrial zones, investment program, investment project, investment activity, consulting, emission, investment potential, investment climate, investment resources.

Аннотация: Статья посвящена научному исследованию сущности и нормативно-правовых основ инвестиционной активности, условий и факторов повышения инвестиционной активности в малых промышленных зонах, а также изучению зарубежного опыта в этой сфере и возможностям его применения.

Ключевые слова: малые промышленные зоны, инвестиционная программа, инвестиционный проект, инвестиционная активность, консалтинг, эмиссия, инвестиционный потенциал, инвестиционный климат, инвестиционные ресурсы.

KIRISH

Global iqtisodiyotda investitsion muhitni yaxshilash va xususiy sektorni rivojlantirish bo'yicha kompleks yondashuvlar tobora dolzarb bo'lib bormoqda. Shu nuqtayi nazardan, kichik sanoat zonalar (KSZ) milliy iqtisodiyotning barqaror va diversifikatsiyalashgan taraqqiyotida muhim rol o'ynaydigan mexanizmlardan biri sifatida e'tirof etilmoqda. Bu zonalar ayniqsa ishlab chiqarishni hududiy asosda rivojlantirish, yangi ish o'rinlarini yaratish va mahalliy hamda xorijiy investorlar uchun jozibali maydonlarni shakllantirish imkonini beradi. Xalqaro tajriba shuni ko'rsatadiki, sanoat zonalar nafaqat ishlab chiqarishning fizik kengayishini, balki iqtisodiy hududlarda investitsion faollikning tizimli o'sishini ham ta'minlaydi.

So'nggi yillarda O'zbekiston Respublikasida kichik sanoat zonalarini tashkil etish va rivojlantirish bo'yicha qator huquqiy-hududiy va iqtisodiy chora-tadbirlar amalga oshirilmoqda. Xususan, 2017–2024-yillar davomida KSZlar soni va maydoni keskin oshgan, ularga turli soliq va bojxona imtiyozlari joriy etilgan. Shu bilan birga, investitsion jozibadorlikni oshirish borasida amalga oshirilayotgan chora-tadbirlarning real investitsion faollikka ta'siri har doim ham tizimli o'rganilmagan. Investitsiya jozibadorligi ko'plab iqtisodiy, huquqiy, institutsional va infratuzilmaviy omillar bilan belgilanadi. Uning oshirilishi, o'z navbatida, kapital oqimini rag'batlantirishi, ishlab chiqarish hajmlarini ko'paytirishi va hududiy iqtisodiy faollikni kuchaytirishi kutiladi.

Mazkur tadqiqot aynan kichik sanoat zonalaridagi investitsion jozibadorlik darajasining o'zgarishi investitsion faollikka qanday ta'sir qilishi, bu ta'sir qanday omillar orqali namoyon bo'lishi va uning natijaviy ko'rsatkichlarga ta'siri masalalarini aniqlashtirishga qaratilgan. Shuningdek, mavjud nazariy yondashuvlar, amaliy tajribalar hamda statistik tahlillar asosida kichik sanoat zonalarining investitsion muhitdagi o'rnini baholash ushbu ilmiy ishning asosiy maqsadini tashkil etadi.

MAVZUGA OID ADABIYOTLAR SHARHI

Kichik sanoat zonalar (KSZ) iqtisodiy hududlarda tadbirkorlikni rivojlantirish va investitsiyalarni jalb qilishning muhim mexanizmlaridan biri sifatida ko'riladi. Zamonaviy iqtisodiy tahlillar shuni ko'rsatadiki,

investitsion jozibadorlik nafaqat xorijiy kapital oqimini rag'batlantiradi, balki ichki investitsion faollikni ham oshiradi. Masalan, Porter o'zining raqobat ustunliklari to'g'risidagi nazariyasida hududiy klasterlarning iqtisodiy dinamika va investitsiyaviy muhitga ko'rsatadigan ta'sirini alohida ta'kidlaydi. U KSZlar orqali sanoat tarmoqlari o'rtasida sinergiya vujudga kelishini, bu esa investorlar uchun risklarni kamaytirishi va faoliyatni soddalashtirishini ko'rsatadi.

Dunning tomonidan ishlab chiqilgan "oliyning eklektik paradigm" modeli investitsion qarorlarni qabul qilishda joylashuv omillari muhim o'rin tutishini ko'rsatgan. KSZlar aynan mana shu joylashuv strategiyalarini rag'batlantiruvchi vosita sifatida tahlil qilinadi. Ularning infratuzilmasi, soliq imtiyozlari, huquqiy soddalik darajasi kabi omillar investorlar uchun muhim mezonlar bo'lib xizmat qiladi.

Markaziy Osiyo mintaqasida olib borilgan tadqiqotlar ham KSZlarning samaradorligini tasdiqlaydi. K. Kuralay va M. Saparbayev Qozog'istonda sanoat zonalarini faoliyatini o'rganib, ularning mavjudligi ishlab chiqarish hajmlarini oshirganini va kichik biznes subyektlari sonini ko'paytirganini aniqlashgan. Ular investitsion muhitni yaxshilash bilan bog'liq islohotlar natijasida KSZlarda investitsion faollik o'sishini qayd etishgan.

Yevropa tajribasini o'rganar ekan, Schumpeter tomonidan ilgari surilgan innovatsion faoliyat va iqtisodiy rivojlanish o'rtasidagi bog'liqlik konsepsiyasidan foydalanish lozim. U KSZlarni innovatsion platforma sifatida qarab, bu zonalarda yangiliklar kirib kelishi va ularni amaliyotga joriy etish imkoniyati yuqoriligini bildiradi.

Shuningdek, Rodrik o'zining sanoat siyosati haqidagi tadqiqotlarida davlat tomonidan nazorat qilinadigan sanoat hududlarining iqtisodiy faollikni jonlantirishdagi roliga e'tibor qaratadi. U davlat siyosati, xususan subsidiya va grantlar orqali investitsiya muhitini yaxshilash, sanoat zonasini xarajat jihatidan jozibador qilish mumkinligini asoslaydi.

O'zbekistonda esa R. Yusupov va D. Soliyeva kabi iqtisodchilar kichik sanoat zonalarini asosida shakllanayotgan investitsion muhitni tahlil qilgan. Ularning fikriga ko'ra, hududiy ixtisoslashuvni to'g'ri yo'lga qo'yish, yer resurslarini samarali taqsimlash, infratuzilmaviy quvvatni oshirish KSZlarning investitsion jozibadorligiga bevosita ta'sir qiladi.

Xulosa qilib aytganda, investitsion jozibadorlik va investitsion faollik o'rtasidagi o'zaro bog'liqlik ko'plab tadqiqotchilar tomonidan tahlil qilingan bo'lib, kichik sanoat zonalarini bu jarayonda strategik vosita sifatida qaralmoqda. Ular orqali iqtisodiyotni hududiy diversifikatsiya qilish, innovatsiyalarni joriy etish va xususiy sektorni rag'batlantirish mumkin.

TADQIQOT METODOLOGIYASI

Tadqiqotda ma'lumotlar yig'ish uchun O'zbekistonning bir nechta hududlaridagi kichik sanoat zonalarini faoliyati o'rganildi, statistik ko'rsatkichlar va rasmiy hisobotlar tahlil qilindi. Ma'lumotlar korrelyatsion tahlil va regressiya modellari yordamida qayta ishlanib, investitsion jozibadorlik va faollik o'rtasidagi bog'liqlik aniqlashtirildi.

TAHLIL VA NATIJALAR

Mamlakatimiz iqtisodiyoti uchun investitsiya faoliyatining naqadar muhim ahamiyat kasb etishini O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Sh.M. Mirziyoyev ta'kidlab, quyidagilarni bayon etdi: "Jahon tajribasi shuni ko'rsatadiki, qaysi davlat faol investitsiya siyosatini yuritgan bo'lsa, o'z iqtisodiyotining barqaror o'sishiga erishgan. Buning uchun xorijiy investorlar bilan manzilli ishlab, yanada qulayliklar yaratish, erishilgan barcha kelishuvlarni yuqori darajada amalga oshirish zarur"¹.

Shuningdek, bugungi kunda 1 ming 890 ta loyiha bo'yicha ishlar olib borilmoqda. Ularning ijrosini jadallashtirish uchun mas'ullar belgilangan. Xorijiy investitsiyalarni keng jalb qilish maqsadida mamlakatimizning investitsiya salohiyatini to'liq namoyon etish choralari ko'rish, kundalik hayotimizdagi eng dolzarb masalalardan biri bo'lishi lozim.

Yangi, ilg'or xorijiy davlatlarda ishlab chiqilgan texnologiyalarga asoslangan ishlab chiqarishni yo'lga qo'ygan kichik biznes subyektlari barqaror faoliyat ko'rsatishga erishishi mumkin. Kichik sanoat zonalarida faoliyat yuritayotgan kichik biznes subyektlarining oldidagi asosiy to'siqlardan biri ularning daromadining pastligi, zamonaviy xorijiy texnologiyalarni sotib olish imkoniyatlarining cheklangani, shuningdek, ilmiy tadqiqot ishlariga investitsiya yo'naltirishdagi murakkabliklardir.

Natijada, kichik sanoat zonalarini qatnashchilarining aksariyati eskirgan, ortiqcha xarajat talab qiladigan uskuna va texnologiyalardan foydalanishga majbur bo'lmoqda. Innovatsion omil esa bunday korxonalarining istiqbolda rivojlanishini ta'minlovchi hal qiluvchi omil hisoblanadi.

Fikrimizcha, kichik sanoat zonalarida investitsion jozibadorlikni oshirish, investitsion faollikka quyidagi algoritmgacha ega bo'lgan funksional bog'liqlik orqali ta'sir ko'rsatadi (1-rasm).

1 <https://kun.uz/news/2018/12/28/prezident-murojaatnomasi-toliq-matn>

1-rasm. Kichik sanoat zonalarida investitsion jozibadorlikni oshirishni investitsion faollikka ta'siri ko'rsatish algoritmi²

Kichik sanoat zonalarida investitsion jozibadorlikni oshirishning investitsion faollikka ta'siri ko'rsatish algoritmi shuni tasdiqlaydiki, kichik sanoat zonasining investitsion jozibadorligi shakllanib, rivojlanishi sababli moliyaviy resurslar kichik sanoat zonasiga kiritilishi jadallashadi. Buning oqibatida, kichik sanoat zonasining investitsion faolligi ham rivojlanib boradi. Bu borada, kichik sanoat zonasining investitsion jozibadorligini ta'minlashda ishlab chiqarish infratuzilmalari tarmoqlarini shakllantirish va rivojlantirib borish, tashkil etilgan sanoat zonasi va undagi qulay investitsiya muhiti haqida axborotlarni investorlarga yetkazib borish, kichik sanoat zonasi boshqaruviga yuqori malakali "menejerlar"ni jalb etish, ular orqali innovatsion boshqaruvni joriy etish hamda yuqori texnologiyalarga asoslangan ishlab chiqarish va boshqaruv tizimini yo'lga qo'yish muhim ahamiyatga ega hisoblanadi.

Kichik sanoat zonalarini korxonalarini modernizatsiya qilish, eskirgan asosiy fondlarni yangi texnologiyalar va uskunalar bilan almashtirish zonalarining iqtisodiy rivojlanishini ta'minlovchi asosiy yo'llardan biri hisoblanadi. Kichik sanoat zonalarining ichki tizimini tashkil etuvchi omillarga raqobatlashuv aloqalari, kooperatsion hamkorliklar, moliyaviy va axborot omillari kiradi.

Kichik sanoat zonalarida joylashgan korxonalar biror innovatsion faoliyat bilan shug'ullansa, u innovatsion faol korxona hisoblanadi. Umuman olganda, innovatsion faol korxona deganda, faoliyat yo'nalishlaridan biri innovatsion sohaga qaratilgan bo'lib, ishlab chiqarishga yangi samarali texnologiyalarni, uskunalarining yangi modellarini joriy etgan, kelajakda barqaror talabga ega bo'lgan yangi mahsulot turlarini ishlab chiqarishni yo'lga qo'ygan korxona tushuniladi.

Kichik sanoat zonalarining sifat jihatdan rivojlanishiga yalpi ichki mahsulot (YaIM) va yalpi sanoat mahsuloti (YaSM) hajmi ham ta'sir ko'rsatadi. YaIM va sanoat ishlab chiqarishi yuqori bo'lgan hududlarda sanoat mahsuloti ishlab chiqarish tajribasiga ega mutaxassis kadrlarning mavjudligi muhim omil hisoblanadi.

Yuqoridagilardan kelib chiqib aytish mumkinki, kichik sanoat zonalarida investitsion jozibadorlikni oshirishning investitsion faollikka ta'siri – bu sanoat zonalarini barpo etish, ularda ishlab chiqarish subyektlarini joylashtirishga tayyorlash bilan bog'liq vazifalarning amaliy ijrosi va mavjud infratuzilmaning holatiga bevosita bog'liq.

Kichik sanoat zonalarida muhandislik-kommunikatsion elementlarni barpo etish, markaziy avtomobil yo'lga chiqish imkonini beruvchi yo'llarni qurish, zonani to'siqlar bilan ajratish, zonada qancha kichik biznes subyekti joylashtirilishi mumkinligini aniqlash, tadbirkorlik subyektlariga xizmat ko'rsatish obyektlarini belgilash va ularni joylashtirish, har bir tadbirkorlik subyekti uchun qancha yer maydoni ajratilishi lozimligi, ularni bir-biridan ajratib turadigan masofa qanday bo'lishi kerakligi kabi masalalarni hal qilish zarur.

2 Муаллиф томонидан тузилган

Kichik sanoat zonalarini barpo etishni asoslashda ularning investitsion samaradorligiga e'tibor qaratish muhim ahamiyatga ega. Bu yerda, eng avvalo, sanoat zonasiga joylashtiriladigan tadbirkorlik subyektlarining investitsiya loyihalari samaradorligini baholash zarur. Keyingi bosqichda esa zonani tayyorlash, unda muhandislik-kommunikatsion elementlarni va xizmat ko'rsatish obyektlarini qurishga sarflanadigan xarajatlarni inobatga olgan holda zonaning umumiy iqtisodiy samaradorligini aniqlash muhim hisoblanadi.

Kichik sanoat zonalarining investitsion jozibadorligini ta'minlashda ularni barpo etishni asoslash va investitsion samaradorlikni baholash muhim ahamiyatga ega. Bu jarayonda, birinchi navbatda, zona hududiga joylashtiriladigan tadbirkorlik subyektlarining loyihalari samaradorligini baholash lozim. Keyinchalik zona hududini tayyorlash, muhandislik-kommunikatsion elementlar va xizmat obyektlarini barpo etishga sarflanadigan xarajatlarni hisobga olgan holda, zonaning umumiy iqtisodiy samaradorligini aniqlash bu zonalarda investitsion faollikni oshirishga ijobiy ta'sir ko'rsatadi.

XULOSA VA TAKLIFLAR

Kichik sanoat zonalarini investitsion jozibadorligi – bu sanoat zonasining hududiga sarmoyaning kirib kelishini belgilovchi va investitsion faollik darajasi bilan baholanadigan ob'ektiv iqtisodiy, ijtimoiy va tabiiy omillar, vositalar, imkoniyatlar hamda cheklovlar yig'indisidir. O'z navbatida, kichik sanoat zonalarida investitsion jozibadorlikni oshirish – investitsion sarmoyaning kirib kelish intensivligi sifatida talqin etiladi.

Kichik sanoat zonalarining integral investitsion jozibadorligi – bu hududning xo'jalik rivojlanish sharoitlarini tavsiflovchi va undagi investitsion faollikning shakllanishiga ijobiy yoki salbiy ta'sir ko'rsatadigan ob'ektiv ijtimoiy-iqtisodiy ko'rsatkichlarning umumiy darajasidir.

Fikrimizcha, mamlakatimizda kichik sanoat zonalarining investitsion jozibadorligini ta'minlashda quyidagi vazifalarning amaliy ijrosini ta'minlash maqsadga muvofiq bo'ladi:

Kichik sanoat zonalarida ishlab chiqarishni klaster yondashuvi asosida tashkil etish orqali sinergetik samaraga erishish;

Kichik sanoat zonalarida kichik biznes subyektlariga xizmat ko'rsatadigan umumiy infratuzilmaviy tuzilmalarni shakllantirish;

Kichik sanoat zonalarida faoliyat yuritayotgan tadbirkorlik subyektlari o'rtasida kooperatsion aloqalarni yo'lga qo'yish va ularni tizimlashtirish.

Foydalanilgan dabiyyotlar ro'yxati:

1. Смольянинова Т.Ю. Индустриальные парки в региональной экономике: механизм создания, перспективы развития. Автореферат диссертации. – Воронеж, 2015.
2. Салимов Б.Т., Салимов Б.Б. Кичик sanoat zonalarini barpo etish va rivojlantirishning tashkiliy-iqtisodiy asoslari va takomillashishi. – T.: Iqtisodiyot, 2020. – 135 b.
3. Millberg W., Amengual M. Economic Development and Working Conditions in Export Processing Zones: A Survey of Trends. ILO Office, Geneva, 2008. – 68 p.
4. Agarwal A. Impact of SEZ on Employment, Poverty and Human Development. Working Paper No.194, CRIER, May 2007.
5. Раимжанова М. Ўзбекистонда эркин иқтисодий ҳудудларга инвестицияларни жалб қилиш: назарий асослари, ҳозирги ҳолати ва истиқболлари. Монография. – Тошкент: Extremum-press, 2013. – 52 б.
6. Раимжанова М.А. Эркин тadbirkorlik ҳудудлари фаолиятини ривожлантириш кичик бизнес ва тadbirkorlik рақобатбардошлигини ошириш омили сифатида. “Халқаро молия ва ҳисоб” илмий электрон журнали. № 4, август, 2017 йил.
7. Маннапова Ш. Кичик sanoat zonalarida инвестицион фаоллик натижалари. Science and Education Scientific Journal, Impact Factor 3.848 (SJIF), 2023–yil, февраль, том 4, сон 1.
8. Mannapova Sh. Classification of Factors for Increasing the Investment Activity of Small Industrial Zones. American Journal of Research in Humanities and Social Sciences, ISSN (E): 2832-8019, Vol.10, March 2023.
9. Allayarov S.A. (2020). Strengthening Tax Discipline in the Tax Security System: Features and Current Problems. South Asian Journal of Marketing & Management Research, 10(11), 124–128.
10. Prezident.uz – Ўзбекистон Республикаси Президентининг расмий веб-сайти: <https://president.uz>

IQTISODIYOT & TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

Ingliz tili muharriri: Feruz Hakimov

Musahhih: Zokir ALIBEKOV

Sahifalovchi va dizayner: Oloviddin Sobir o'g'li

2025. № 5

© Materiallar ko'chirib bosilganda "Yashil" iqtisodiyot va taraqqiyot" jurnali manba sifatida ko'rsatilishi shart. Jurnalda bosilgan material va reklamalardagi dalillarning aniqligiga mualliflar ma'sul. Tahririyat fikri har vaqt ham mualliflar fikriga mos kelamasligi mumkin. Tahririyatga yuborilgan materiallar qaytarilmaydi.

Mazkur jurnalda maqolalar chop etish uchun quyidagi havolalarga maqola, reklama, hikoya va boshqa ijodiy materiallar yuborishingiz mumkin.
Materiallar va reklamalar pullik asosda chop etiladi.

El.Pochta: sq143235@gmail.com

Bot: @iqtisodiyot_77

Tel.: 93 718 40 07

Jurnalga istalgan payt quyidagi rekvizitlar orqali obuna bo'lishingiz mumkin. Obuna bo'lgach, @iqtisodiyot_77 telegram sahifamizga to'lov haqidagi ma'lumotni skrinshot yoki foto shaklida jo'natishingizni so'raymiz. Shu asosda har oygi jurnal yangi sonini manzilingizga jo'natamiz.

"Yashil" iqtisodiyot va taraqqiyot" jurnali 03.11.2022-yildan O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Adminstratsiyasi huzuridagi Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan №566955 reyestr raqami tartibi bo'yicha ro'yxatdan o'tkazilgan.

Litsenziya raqami: №046523. PNFL: 30407832680027

Manzilimiz: Toshkent shahar, Mirzo Ulug'bek tumani
Kumushkon ko'chasi, 26-uy.

Jurnal sayti: <https://yashil-iqtisodiyot-taraqqiyot.uz>
